

El rol dels Ajuntaments a les comunitats energètiques

Joan Pons Solé

Consultor jurídic ambiental

Benissanet, 12 de juliol de 2024

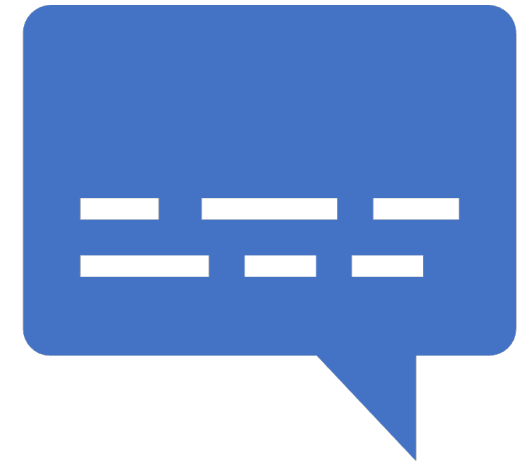
DRET AMBIENTAL | DIÀLEG | SOSTENIBILITAT

Definició de Comunitat Energètica i paper de l'administració local

Què són les comunitats energètiques?

- És una associació, cooperativa, o qualsevol altra entitat jurídica, que estigui **controlada per membres locals** (ciutadania, teixit productiu, **ens locals**) **sense ànim de lucre** i dedicada a activitats en el sector energètic (producció, distribució, agregació, etc.). L'objectiu principal sempre és el **benefici local**.
- Es tracta doncs d'un **mecanisme organitzatiu** que permet que diferents **actors locals** (**ens locals**, agents socials i econòmics, ciutadania) participin activament de la transició energètica de forma conjunta.

Directiva (UE) 2018/2001 del Parlament Europeu i del Consell, de 11 de desembre de 2018, relativa al foment de l'ús de l'energia procedent de fonts renovables

L'article 2, en el seu punt 2, dona una definició de què s'entén per **comunitat d'energies renovables**. Les defineix com una entitat jurídica que:

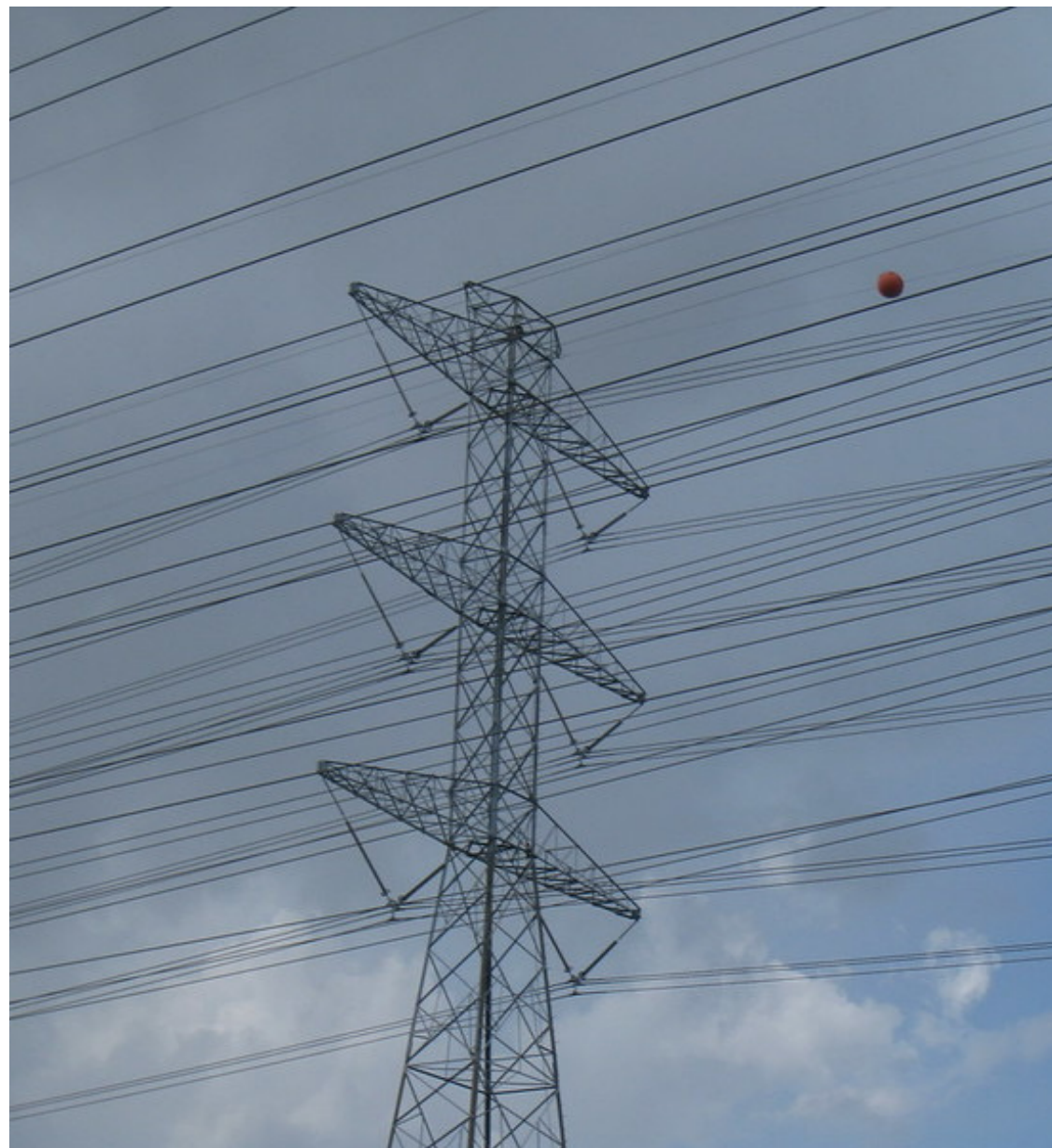
- que, d'acord amb el Dret nacional aplicable, es basa en la **participació oberta i voluntària**, sigui **autònoma** i estigui **efectivament controlada per socis o membres** que estiguin **situats en les proximitats** dels projectes d'energies renovables que siguin **propietat d'aquesta entitat** jurídica i que aquesta hagi desenvolupat.
- que els seus socis o membres siguin **persones físiques, pymes o autoritats locals, inclosos els municipis**;
- que la seva finalitat primordial sigui **proporcionar beneficis mediambientals, econòmics o socials** als seus socis o membres o a les **zones locals** on opera, en **comptes de guanys financers**.

Ley 24/2013, de 26 de diciembre, del Sector Eléctrico

Artículo 6. Sujetos

j) Las **comunidades de energías renovables**, que son entidades jurídicas basadas en la participación abierta y voluntaria, autónomas y efectivamente controladas por socios o miembros que están situados en las proximidades de los proyectos de energías renovables que sean propiedad de dichas entidades jurídicas y que estas hayan desarrollado, cuyos socios o miembros sean personas físicas, pymes o **autoridades locales**, incluidos los municipios y cuya finalidad primordial sea proporcionar beneficios medioambientales, económicos o sociales a sus socios o miembros o a las **zonas locales** donde operan, en lugar de ganancias financieras.

Formes jurídiques i encaix de les administracions locals

Cooperativa de consumidores i usuàries

- En el camp del cooperativisme, una de les formes jurídiques que tindria un major encaix per l'impuls de les CE són les **cooperatives de consumidores i usuàries**. La Llei 12/2015, del 9 de juliol, de cooperatives, les defineix en el seu article 115 com:

“Les cooperatives de consumidors i usuaris tenen per objecte primordial el **lliurament de béns** o la **prestació de serveis** per al **consum directe** dels socis i de llurs familiars, i el desenvolupament de les **activitats necessàries** per a afavorir la informació, la formació i la defensa dels drets dels consumidors i els usuaris.”

Cooperativa agrària

- Figura idònia quan ja existeix la cooperativa agrària creada, una massa social important i una forma jurídica prou robusta com per a poder acollir nous serveis com el de comunitat energètica.
 - Creació d'una nova secció de la cooperativa agrària.
 - Primers exemples a través del projecte CER.COOP de la Federació de Cooperatives Agràries.
-

Llei 12/2015, del 9 de juliol, de cooperatives

Article 22 – Socis

1. Pot ésser soci d'una cooperativa de primer o segon grau:

(...)

b) Tota persona jurídica, pública o privada.

Associació

- Les associacions són **entitats constituïdes a través de l'acord entre tres o més persones (físiques o jurídiques constituïdes legalment)** amb el compromís de **posar en comú coneixements, mitjans i activitats, amb l'objectiu d'assolir finalitats lícites comuns, d'interès general o particulars.** Es troben regulades a la Llei Orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del Dret d'Associació i en la Llei 4/2008, de 24 d'abril, del llibre tercer del codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques. El funcionament de les associacions es regeix per els seus estatuts i per la normativa citada prèviament.
-

Llei municipal i de règim local de Catalunya

El Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, també regula el dret dels municipis a agrupar-se en associacions. Concretament, s'estableix el següent marc normatiu:

Article 133. Dret d'associar-se en organitzacions

133.1 **Els ens locals es poden associar** en organitzacions per a protegir i promoure llurs interessos comuns.

(...)

133.3 Es poden constituir associacions de diferents tipus d'ens locals.

Legislació associacions

La legislació general sobre associacions seria la que figura al Títol II (Capítol I - Capítol IV), de la Llei 4/2008, de 24 d'abril, del **llibre tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques**. En aquest sentit, l'esmentada llei dona peu a què els òrgans locals puguin constituir associacions:

Article 321-2. Capacitat per a la constitució

1. Poden constituir associacions les persones físiques i les **persones jurídiques**, privades i **públiques**.

(...)

A tenir en compte!

- Al marge de tota la tramitació i registres, és necessari constituir prèviament una **forma jurídica** que sigui **adequada** per vehicular la CE seguint els criteris de la definició legal.
- Les **formes jurídiques** a través de les quals es vehiculin les comunitats d'energies renovables **hauran de preveure als seus estatuts**, ja sigui d'una manera general o fent referència específica, **l'activitat de la comunitat energètica**.

Les formes de relació entre una Comunitat Energètica i una Administració Local

Relació entre les parts d'una CE

- El principal instrument de relació entre les parts són els **convenis administratius**.
- Els convenis són acords amb efectes jurídics adoptats per les Administracions Públiques, els organismes públics i entitats de dret públic vinculades o dependents o les Universitats públiques entre sí o amb subjectes de dret privat per a una finalitat comú.
- Cal esmentar que la principal **limitació** dels convenis és que **no poden tenir per objecte prestacions pròpies dels contractes públics**; en aquest cas, la seva natura i el seu règim jurídic s'ajustarà a allò previst en la legislació de contractes del sector públic.
- Igualment els convenis tenen un **límit temporal de quatre anys**, però són **prorrogables** per 4 més.

Alguns **possibles acords** que es poden adoptar amb la firma d'un conveni entre una CE i un ens públic són:

-
- La cessió d'espais/terrenys
 - Aportacions dineràries
 - Suport organitzatiu
 - Revisar i adaptar de forma consensuada ordenances municipals
 - Tramitacions per facilitar les instal·lacions

Cessions d'ús

- La metodologia a través de la qual es realitzen cessions d'ús no varia de forma substancial en funció de la forma jurídica que tingui la CE. **El que fa variar si la cessió és gratuïta o no és si l'ens té ànim de lucre** (supòsit en el qual, a sensu contrario s'entén que la cessió no és gratuïta en favor del beneficiari) o no té ànim de lucre (supòsit en el qual la cessió pot ser gratuïta segons els articles 49 i 75 del Decret 336/1988).
 - L'article 41 d'aquesta norma exposa que la cessió de béns ha de ser acordada per el Ple de la corporació local.
-

Cessions d'ús

- L'article 49.1.b) del Decret 336/1988 preveu que les entitats privades sense ànim de lucre que es dediquin a finalitats d'utilitat pública o interès social, sempre que compleixin o contribueixin al compliment d'interessos de caràcter local, poden ser beneficiàries d'una cessió d'ús.
 - L'acord de cessió correspon al Ple de l'ens local, i ha de determinar la finalitat concreta a la que l'ens beneficiari ha de destinar el bé cedit. Abans però, cal la tramitació d'un expedient en el qual ha de constar:
 - La **finalitat** de la cessió, i que aquesta es fa en benefici de la població de l'ens local.
 - La **justificació** de que la finalitat de la cessió no es pot aconseguir mantenint l'ens local el domini o el condomini dels béns, ni constituint sobre aquests cap dret real.
 - La **certificació del secretari** de la corporació en la que consti que els bens figuren en l'inventari aprovat per l'ens local amb la citada qualificació jurídica.
 - El **dictamen** subscrit per un tècnic que acrediti que els béns no es troben compresos en cap pla d'ordenació, reforma o adaptació que els faci necessaris al ens local.
-

Contracte de compravenda

- El contracte de compravenda és un dels instruments que poden ser útils per regular les **relacions entre els ens públics respecte a la distribució de càrregues, costos i beneficis de la instal·lació de generació d'energia**. En aquest cas, s'estableix un contracte de serveis energètics amb un preu fix o variable per kW lliurat. El preu a estipular reflectirà la part proporcional dels costos de la instal·lació, el manteniment i la gestió que correspondrien al comprador segons els coeficients de repartició d'energia.
 - Mentre la titularitat de la instal·lació de generació correspongui a l'administració, el marc normatiu aplicable a aquest tipus de contracte estarà **definit per la regulació sobre el patrimoni de les administracions públiques, considerant l'energia produïda com un bé patrimonial de què pot disposar l'administració**.
-

Alguns exemples recents

Cessió d'ús d'una instal·lació fotovoltaica municipal sobre coberta municipal a una CE. L'Ajuntament no és soci de la CE.

- Aquest tipus de col·laboració s'articula mitjançant concessions entre l'Ajuntament i la Comunitat Energètica (CE). Aquests contractes inclouen la descripció de la instal·lació fotovoltaica i la coberta municipal, la durada del contracte, les condicions d'ús i manteniment, el repartiment de beneficis generats, mecanismes de supervisió per part de l'Ajuntament i les clàusules de resolució. Alguns dels beneficis poden ser que part de l'energia generada vagi a ciutadans en situació de pobresa energètica.

Alguns exemples recents

Cessió d'ús d'una coberta municipal a una CE perquè la CE hi posi la seva instal·lació. L'Ajuntament no és soci de la CE.

- Els Ajuntaments cedeixen cobertes d'instal·lacions municipals (com escoles, centres esportius, oficines, biblioteques i centres de salut) a Comunitats Energètiques per instal·lar panells fotovoltaics. Les CE gestionen l'energia generada i venen els excedents, mentre que les instal·lacions municipals redueixen els seus costos energètics i obtenen beneficis addicionals. Aquests acords es realitzen mitjançant contractes de cessió d'ús.

Alguns exemples recents

CE de nova creació, impulsada per l'Ajuntament i la ciutadania, i on l'Ajuntament en serà soci.

- Els Ajuntaments han impulsat la creació de noves CE en col·laboració amb la ciutadania, en les quals l'Ajuntament és soci però no majoritari. Aquests projectes s'articulen mitjançant la formació d'una entitat jurídica en què l'Ajuntament i els ciutadans participen com a membres, amb una estructura de governança que garanteix la presa de decisions democràtica i la representació equitativa. L'Ajuntament aporta suport inicial, com finançament, recursos tècnics i logístics, però la gestió i control de la CE es distribueix entre tots els socis, assegurant que la comunitat tingui un paper central en el desenvolupament i operació dels projectes energètics.

Alguns exemples recents

CE on l'Ajuntament hi col·labora en forma de subvenció, però no n'és membre.

- La col·laboració entre Ajuntaments i CE mitjançant subvencions s'articula a través de convenis de col·laboració, on es detallen els termes i condicions del finançament. Aquests convenis inclouen la descripció del projecte energètic, l'import i condicions de la subvenció, les obligacions de la CE, mecanismes de supervisió, durada del conveni, clàusules de resolució i els beneficis comunitaris.

Gràcies per la vostra atenció

Joan Pons Solé

jpons@instajuridic.com

DRET AMBIENTAL | DIÀLEG | SOSTENIBILITAT